

Time: 2:30 hrs.

Marks: 75

- Note:** 1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.
3. Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1. Answer Any Two of the following. (15 Marks)

- a) Write a note on 'Evolution of Trade Unions'.
- b) Elaborate the role of Trade Unions.
- c) Examine the bargaining theory of wages.

Q.2. Answer Any Two of the following. (15 Marks)

- a) Examine the Class Conflict Approach to Industrial Relations.
- b) Examine the human relations school and organizational behaviour approach.
- c) Write a note on Post-Fordism.

Q.3. Answer Any Two of the following. (15 Marks)

- a) Elaborate the history of trade unions.
- b) What are the causes and consequences of industrial disputes?
- c) Write a note on Lockouts.

Q.4. Answer Any Two of the following. (15 Marks)

- a) Explain the pre and post reform scenario of labour policy in India.
- b) Discuss the social security measures.
- c) Write an explanatory note on 'Voluntary Retirement Schemes (VRS)'.

Q.5. Write short note on any three. (15 Marks)

- a) Unorganized Sector.
- b) Dunlop's system approach to industrial relations.
- c) Employers Associations.
- d) Tripartism.

(मराठी रुपांतर)

वेळ: २: ३० तास

गुण: ७५

सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

३. आवश्यक तेथे व्यवस्थित आकृती काढा.

प्र.१. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

अ) 'कामगार संघटनांची उत्क्रांती' यावर टीप लिहा.

ब) कामगार संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.

क) मजुरीच्या सौदेबाजी सिद्धांताचे परीक्षण करा.

प्र.२. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

अ) औद्योगिक संबंधांच्या वर्ग संघर्ष दृष्टिकोनाचे परीक्षण करा.

ब) मानवी संबंध शाळा आणि संस्थात्मक वर्तन दृष्टिकोनाचे परीक्षण करा.

क) पोस्ट-फॉर्डिझम वर टीप लिहा.

प्र.३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

अ) कामगार संघटनांचा इतिहास विस्तृत करा.

ब) औद्योगिक विवादांची कारणे आणि परिणाम कोणते आहेत?

क) 'टाळेबंदी' वर टीप लिहा.

प्र.४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

अ) भारतातील कामगार धोरणाची सुधारणापूर्व आणि नंतरची परिस्थिती स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक सुरक्षा उपायांची चर्चा करा.

क) 'स्वैच्छिक सेवानिवृत्ती योजना (VRS)' वर स्पष्टीकरणात्मक टीप लिहा.

प्र.५. खालीलपैकी कोणत्याही तीन बाबींवर थोडक्यात टिप लिहा.

(१५ गुण)

अ) असंगठित क्षेत्र.

ब) औद्योगिक संबंधाचा डनलॉपचा प्रणालीचा दृष्टिकोन.

क) नियोक्ता संघटना.

ड) त्रिपक्षीयता.
